

સત્સંગ પ્રદીપ

SATSANG PRADEEP

દર મહીનાની ૨૨મી તારીખે નડીઆદથી પ્રકાશિત થતું
શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ સેવા મંડળનું માસીક મુખપત્ર

Published from Nadiad on 22nd of every Month
Monthly Publication of Shree Swaminarayan Satsang Seva Mandal

વર્ષ : ૫

Year : 5

૨૨-ફેબ્રુઆરી-૨૦૨૧

22-FEBRUARY-2021

અંક : ૧૦

Issue : 10

આજીવન લવાજમ	
દેશમાં	રૂા. ૨૫૦-૦૦
છૂટક નકલ	રૂા. ૫-૦૦
<div>: કાર્યાલયનું સરનામું : ઇન્દુકુમાર લક્ષ્મીપ્રસાદ પંડયા, 'ગુરૂકૃપા', ઝઘડીયા પોળ, નાગરવાડા, નડિયાદ-૩૮૭૦૦૧.</div>	

સત્સંગ પ્રદીપ		
વર્ષ : ૫	અનુક્રમણિકા	અંક : ૧૦
ક્રમ	લેખ તથા લેખક	પૃષ્ઠ
૧.	આજનો સુવિચાર	૩
૨.	રાહુ અને કેતુ - ઇશ્વરલાલ લાભશંકર પંડયા	૪
૩.	શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ સેવા મંડળનું બંધારણ	૯

નોંધ : સર્વે સભ્યો અને “સત્સંગ પ્રદીપ”ના ગ્રાહકોને જણાવવાનું કે વેબસાઈટ ‘www.satsangsalila.com’ ઉપર માસિક ‘સત્સંગ પ્રદીપ’ દર મહિને અપલોડ થશે.
-તંત્રી.

જાહેર વિનંતી

“સત્સંગ પ્રદીપ” માં આજીવન લવાજમ, ભેટ,
 “શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ સેવા મંડળ”
 ના નામે ડ્રાફ્ટ/ચેક તથા સરનામાં ફેરફાર અંગે નીચેના સરનામે મોકલવા વિનંતી.
પંકજભાઈ ડી. ભટ્ટ
 ૩૦૪, સીલ્વર સ્કવેર એપાર્ટમેન્ટ, ૬૪, શ્રીનગર સોસાયટી,
 દિનેશભીલ રોડ, વડોદરા-૩૯૦૦૨૦.

“સત્સંગ પ્રદીપ”માં લેખ મોકલવા માટે “તંત્રી”ના સરનામે મોકલવા વિનંતી.

શ્રી સ્વામિનારાયણો વિજયતેતરામ્ ! સેવામુક્તિશ્ચગમ્યતામ્ !

સત્સંગ પ્રદીપ

(ટ્રસ્ટ રજિ. નં. ખેડા એ/૨૧૯૭)

આદ્ય પ્રણેતા : પ. પૂ. મોટાભાઈશ્રી ઈશ્વરલાલ લા. પંડ્યા
માનદ્ તંત્રી : ઈન્દુકુમાર લક્ષ્મીપ્રસાદ પંડ્યા

સં. ૨૦૭૭ મહા ● કાર્યાલય : ઈન્દુકુમાર લક્ષ્મીપ્રસાદ પંડ્યા, 'ગુરુકૃપા', ઝઘડીયા પોળ, નાગરવાડા, નડિયાદ-૩૮૭૦૦૧ ● ફેબ્રુઆરી - ૨૦૨૧ ● અંક : ૧૦

આજનો સુવિચાર

“..... હાલ આપણ સર્વે પરમાત્માની કસોટીમાંથી પસાર થઈએ છીએ. માટે હિંમત રાખી આ કસોટીમાં પરમાત્મા શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાનના આપણે દઢ આશ્રિત છીએ અને એમના સિવાય અન્ય કોઈનો આશ્રય આપણને નથી એમ દઢતા રાખીશું તો કસોટી અને કપરા કાળમાંથી સફળતાપૂર્વક આપણે પસાર થઈ શકીશું.....”

(“અમૃતવર્ષા” માંથી)

રાહુ અને કેતુ

ઈશ્વરલાલ લાભશંકર પંડ્યા

નોંધ : આ લેખ અ. નિ. ઈશ્વરલાલ લા. પંડ્યાના લેખ સંગ્રહ “નિમિત્ત માત્ર”માંથી લેવામાં આવ્યો છે.

ભારતીય ઇતિહાસ અને પુરાણો પ્રમાણે રાહુ અને કેતુ, જુદા જુદા સમયે થયેલી બે જુદી જુદી વ્યક્તિઓનાં નામો છે; પણ જ્યોતિષશાસ્ત્ર, જે છ વેદાંગોમાં એક મહત્ત્વનું વેદાંગ ગણાય છે તેના વિધાન પ્રમાણે એ એક જ વ્યક્તિનાં બે અંગો, માથું અને ધડનાં નામો છે - માથાવાળો ભાગ રાહુ કહેવાય; અને ધડવાળો ભાગ કેતુ નામે ઓળખાય છે. ઇતિહાસ પ્રમાણે રાહુ અને કેતુને થયે આજે હજારો વર્ષો-યુગો વીતી ગયા છે; પણ શાસ્ત્રકારો, સત્પુરુષો અને જગતના અનુભવી સજ્જનો કહે છે કે, રાહુ અને કેતુ, આજે પણ જીવંત છે; એટલું જ નહિ પણ એ બન્ને જુદા નામે અને જુદા રૂપે માણસના શરીરમાં પણ રહેલા છે. આ છેલ્લી વાત પ્રથમદર્શનીય માની ન શકાય એવી છે, પણ એ વાત સાચી છે; એ વાત કેવી રીતે સાચી છે તે સમજવાનો અને સમજાવવાનો આ લેખમાં પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે.

ત્રણ વ્યક્તિઓનો નામનિર્દેશ જોવા-વાંચવા મળે છે : શ્રીમદ્ભાગવતના પાંચમા સ્કંધની શરૂઆતમાં કથા કહેવામાં આવી છે કે, સાર્વભૌમ સમ્રાટ પ્રિયવ્રતે સમગ્ર પૃથ્વીના પોતાના સામ્રાજ્યને, સાત સાગર વીંટ્યા સાત*^૧ દ્વીપોમાં વહેંચીને પોતાના સાત પુત્રોને - દરેકને એક દ્વીપનું રાજ આપ્યું હતું. એમાં મોટા પુત્ર આઝીધના ભાગે જંબુદ્વીપનું રાજ આવ્યું હતું. એણે જંબુદ્વીપના રાજને નવખંડમાં*^૨ વહેંચીને પોતાના નવ પુત્રો દરેકને એક એક ખંડનું રાજ આપ્યું. તેમાં જેના નામે કેતુમાલ નામના ખંડનું રાજ આવ્યું તેનું નામ કેતુ હતું. એના નામ ઉપરથી ખંડનું નામ કેતુમાલ પડ્યું હતું. ઇતિહાસ-પુરાણની આ વાત, ભગવાન શ્રીસ્વામિનારાયણે પણ સં. ૧૮૬૩ના કાર્તિક માસમાં આશ્રિતોને ઉદ્દેશીને લખેલા એક પત્રમાં જણાવેલી છે. આ પત્ર સંપ્રદાયમાં ‘ભૂગોળ-ખગોળના વચનામૃત’ નામે પ્રસિદ્ધ છે. વચનામૃત ગ્રંથની છેવટે, એ પ્રગટ પણ થયેલો છે.

ઇતિહાસમાં કેતુ નામની ઓછામાં ઓછી

તામસ નામના મનુના*^૩ એક પુત્રનું પણ

*^૧ સાત દ્વીપોનાં નામ નીચે મુજબ ગણાવાય છે : (૧) જંબુદ્વીપ (૨) પ્લક્ષ (૩) શાલ્મલિ (૪) કુશ (૫) કૌંચ (૬) શાક અને (૭) પુષ્કરદ્વીપ.

*^૨ નવખંડોનાં નામો નીચે મુજબ ગણાવાય છે : (૧) ઇલાવર્ત (૨) કેતુમાલ (૩) રમ્યક (૪) હિરણ્યમય (૫) કુશ (૬) ભદ્રાશ્વ (૭) હરિવર્ષ (૮) કિંપુરુષ અને (૯) અજનાભ યાને ભારતવર્ષ. વર્તમાન ભૂગોળ સાથે આનો મેળ કેવી રીતે મળે છે તે જાણવા માટે જુઓ ‘જંબુદ્વીપે, ભરતખંડે’ નામનો લેખ (સત્સંગ પ્રદીપ : વ. ૪, અં. ૭).

*^૩ બ્રહ્માનો એક દિવસ અને એક રાત કલ્પ કહેવાય છે. એમના એક કલ્પમાં સત્ યુગાદિ ચાર યુગો બે વખત વીતી જાય છે. એમના એક કલ્પમાં સ્વર્ગમાં ચૌદ ઇન્દ્રો અને પૃથ્વી ઉપર ચૌદ મનુઓ બદલાય છે. ઇતિહાસપ્રસિદ્ધ આ વાત ઉપરથી સહજ સ્પષ્ટ થાય છે. કે, મનુ વિશેષ નામ નથી, પણ અટક દર્શાવતું સામાન્ય નામ છે. હાલના મનુનું નામ વૈવસ્વત છે. એમના પહેલાં થયેલા મનુનું નામ તામસ હતું.

કેતુ' હતું. રાક્ષસરાજ દનુના એક પુત્રનું નામ પણ કેતુ હતું; પણ આ ત્રણ કેતુ સાથે આ લેખમાં વર્ણવેલા કેતુને કોઈ સંબંધ નથી. કેતુ શબ્દના બીજા પણ ઘણા અર્થો થાય છે : જેવા કે ધ્વજ, નિશાન, ચિહ્ન, નેતા (સરદાર), તેજ, છંદ વગેરે. પણ આ લેખમાં કેતુ શબ્દ આ પ્રકારના અર્થમાં વપરાયેલો નથી.

રાહુ નામનો ઇતિહાસ રસપ્રદ છે. મહર્ષિ કશ્યપને બે પત્નીઓ હતી - અદિતિ અને દિતિ. અદિતિના પુત્રો ઇતિહાસમાં દેવ તરીકે ઓળખાય છે; દિતિના પુત્રો દાનવો તરીકે ઓળખાય છે. એક જ પિતાના પુત્રોમાં રૂપ, ગુણ, સ્વભાવ, શક્તિ અને ક્રિયામાં ઉત્તર અને દક્ષિણ ધ્રુવ જેટલું અંતર હોય છે, બન્ને વચ્ચે અણબનાવો અને અથડામણો પણ રોજ ચાલતી હોય છે તે પ્રમાણે દેવો અને દાનવો વચ્ચે નિત્ય સંઘર્ષ ચાલતો - આજે પણ એ સંઘર્ષ ચાલુ છે. દિતિના એક પુત્રનું નામ હિરણ્યકશિપુ; એની બહેનનું નામ સિંહિકા. એ વિપ્રચીત્તી નામના એક રાક્ષસરાજને પરણી હતી. એમના પુત્રનું નામ રાહુ. માતાના નામ ઉપરથી રાહુ 'સૈંહિકેય' નામથી પણ ઓળખાય છે. સિંહની આંખમાં પીળા રંગનું ભારે ખુન્નસભર્યું અને બિહામણું તેજ હોય છે. રાહુની આંખમાં પણ એવું બિહામણું અને દાહક તેજ વર્તાતું હતું.

દેવો, દાનવો અને માનવો - કોઈ અજરઅમર હોતા નથી; પોતાની આયુષ્યમર્યાદા પૂરી થાય એટલે દરેકે પોતાના દેહનો તત્કાળ ત્યાગ કરવો પડે છે. પણ દાનવોમાં અપવાદરૂપે બે જણ અમર ગણાય છે - એક છે બલિરાજા. પ્રેમલક્ષણાભક્તિ અને સમર્પણના કારણે ભગવાનની કૃપાથી બલિરાજા અમર બનેલા છે. રાહુ કેવી રીતે અમર બનેલો છે તેની વિગતો જાણવા-સમજવા જેવી છે :

વિવેકી જનો, જીવને અભિમાનની સજીવ મૂર્તિ કહે છે. અભિમાની છતી આંખે અંધ જેમ વર્તતો હોય છે; એનામાં સારાસાર વિવેકનો છાંટો સરખોય હોતો નથી. મૃત્યુલોક જેમ સ્વર્ગલોકના દેવોને આયુષ્યમર્યાદા પૂરી થાય અને પુણ્યનો સંચય ખલાસ થાય એટલે કર્મોનાં ફળ ભોગવવા માટે જન્માંતર કરવું જ પડે છે; પણ મિથ્યાભિમાન અને અજ્ઞાનના કારણે દેવો પોતાને અમર માને છે અને સ્વર્ગલોકને અમરલોક કહે છે. વધારે આશ્ચર્યજનક વાત તો એ છે કે, સારા સાહિત્યકારો પણ એમનો પરિચય અમર તરીકે જ કરાવે છે. ઇતિહાસના પાને એક બીજી આશ્ચર્યજનક વાત નોંધાયેલી છે; તે એ છે કે, જગતમાં સત્ અને અસત્, ધર્મ અને અધર્મ તથા દૈવી અને આસુરી સંપત્તિ વચ્ચે સંઘર્ષ નિત્ય ચાલતો હોય છે. એક દિવસે બલિરાજાના નેતૃત્વ નીચે દાનવોએ, દેવોને સ્વર્ગલોકમાંથી હાંકી કાઢ્યા. સ્વર્ગના સિંહાસન - ઇન્દ્રાસન ઉપર બલિરાજા બિરાજમાન થયા; દેવો રસ્તામાં રખડતા થયા. સ્વર્ગનું રાજ પાછું મળે એ માટે એમણે ભગવાનને ઘણા કાલાવાલા કર્યા, ઘણી પ્રાર્થનાઓ કરી ત્યારે એક દિવસે ભગવાને એમને સ્વર્ગનું રાજ પાછું મેળવવા માટે એક ઉપાય બતાવ્યો. ઉપાય બહુ સારો હતો પણ તે સાથે અતિ કપરો હતો. ભગવાને કહ્યું : 'સમુદ્રનું મંથન કરો.' આ શબ્દો સાંભળતાં જ દેવોનાં મુખ આશ્ચર્યથી પહોળાં થઈ ગયાં. બધાના મનમાં એકસાથે એક શંકા જાગી, 'સમુદ્રનું પાણી વલોવ્યાથી કંઈ સ્વર્ગનું રાજ પાછું મળતું હશે ?' દેવોના મનની શંકા જાણે સમજી ગયા હોય તેમ ભગવાને કહ્યું : 'સમુદ્ર તો રત્નાકર છે. શ્રદ્ધાપૂર્વક એનું મંથન કરશો તો એમાંથી અમૃત મળશે. અમૃતનું તમે પાન કરશો એટલે તમારામાં અમૃતપૂર્વ બળ આવશે અને તમે સ્વર્ગનું

રાજ પાછું મેળવી શકશો.’ અમૃત તથા સ્વર્ગના રાજની પુનઃ પ્રાપ્તિની વાત સાંભળીને દેવો તો રાજીના રેડ થઈ ગયા. પણ ભગવાને પછી એક શરત રજૂ કરીને કહ્યું : ‘સમુદ્રમંથનનું કાર્ય દાનવોના સંપૂર્ણ સાથ અને સહકારથી કરશો તો જ સફળતા મળશે.’ શરત ભારે આકરી અને અકળાવનારી હતી, પણ અમૃતની અને સ્વર્ગના રાજની પ્રાપ્તિની વાત ખૂબ લલચાવનારી હતી. અમૃત મેળવવા માટે સમુદ્રમંથનનું કાર્ય સહિયારા પ્રયાસથી કરવાની દેવોની દરખાસ્ત દાનવોએ તરત જ સ્વીકારી લીધી. જગતમાં અમૃત થવું કોને ન ગમે ? સૌ કોઈને અમૃત થવું છે. પણ અમૃત થવા માટે જે લાયકાત કેળવવાની જરૂર હોય છે તે કેળવવી કોઈનેય ગમતી નથી.

દેવો અને દાનવો, એકબીજાના આજન્મ શત્રુ ગણાય છે. બન્ને મનોમન સારી રીતે સમજતા હતા કે, જો અમૃત મળે અને દેવો અને દાનવો, દરેકને તે સરખા હિસ્સે પાન કરવાનું સદ્ભાગ્ય સાંપડે તો બધા જ અમર બને; અને જો બધા જ અમર બને તો બન્ને વચ્ચે ચાલતો સંઘર્ષ પણ અમર બને. એટલે પરિણામ એ આવે કે, સંઘર્ષમાં કોઈ જીતે નહિ કે કોઈ હારે નહિ. એવી સ્થિતિ ઇચ્છનીય ન કહેવાય. એટલે બન્ને પક્ષે મનોમન નક્કી કર્યું હતું કે, અમૃત મળે એટલે એનું પાન, એકમાત્ર પોતાના પક્ષના જ સભ્યો કરે અને સામો પક્ષ એથી સંપૂર્ણ વંચિત રહે, એવું ગમે તે ભોગે, યુક્તિ-પ્રયુક્તિથી પણ કરવું. મનોમન આ નિર્ણય કરીને બન્ને પક્ષે હસતું મોં રાખીને અને પ્રસન્નચિત્ત દાખવીને સમુદ્રમંથનના કાર્ય માટે એકબીજા સાથે હાથ મિલાવ્યા. દેવો અને દાનવોએ, સૃષ્ટિના આરંભકાળથી અત્યાર સુધીમાં કોઈ કામ સહિયારો

પુરુષાર્થ કરીને કર્યું હોય એવો એક પણ દાખલો ઇતિહાસનાં પાને નોંધાયેલો ન હતો. દેવો અને દાનવોએ એકબીજાનો દ્વેષ કરવાનું જ કામ કર્યું હતું; એટલે અભૂતપૂર્વક કહેવાય એવા આ પ્રસંગની વાત સાંભળીને ત્રિભુવનના લોકો પોતપોતાનું કામ પડતું મૂકીને આ કાર્યપ્રસંગ જોવા માટે સમુદ્રકિનારે અને એની આજુબાજુ ભેગા થયા. ત્યારે અગાધ અને અપાર જળરાશિ ધરાવતા સાગરનું વલોણું શી રીતે કરવું એની મૂંઝવણભરી વિચારણા કરતા દેવો અને દાનવો, એકબીજાના મુખ સામું જોઈને સમુદ્રકાંઠે ઊભા હતા.

જેનામાં બુદ્ધિનો છાંટો સરખોય હોય તે સૌ કોઈ જાણે-સમજે છે કે, પાણી વલોવવાથી માણસને આ પહેલાં જીવનમાં કંઈ મળ્યું નથી, આજે મળતું નથી અને ભવિષ્યમાં પણ મળે એવો સંભવ નથી. દેવો અને દાનવો આ હકીકત જાણતા હતા. છતાં ભગવાનના વચનમાં વિશ્વાસ રાખીને દેવો અને દેવોના વચનમાં વિશ્વાસ રાખીને દાનવો, આ અશક્ય કામ કરવા તૈયાર થયા હતા. સત્શાસ્ત્રો, ઇતિહાસ અને પુરાણોમાં સનાતન સત્ય સિદ્ધાંત તરીકે એક વાત ભારપૂર્વક જાહેર કરવામાં આવી છે કે, ભગવાન અને ભગવાનનું સાધર્મ્ય પામેલા સત્પુરુષના વચનમાં માણસ જ્યારે પૂર્ણ વિશ્વાસ રાખે છે ત્યારે અશક્ય અને દુર્લભ દેખાતી વાત પણ એના માટે શક્ય અને સુલભ બને છે. ઇતિહાસ કહે છે કે, સમુદ્રમંથન કર્યાના પરિણામે અમૃત સાંપડ્યું હતું. સૌ કોઈ જાણે છે કે, સમુદ્રમાં દુનિયાભરનો મેલ, કચરો, ગંદવાડ અને એઠવાડ ભારે મોટા પ્રમાણમાં રોજ જમા થાય છે; છતાં એઠવાડમાંથી અમૃત મળ્યું હતું એવું ઇતિહાસ કહે છે. સમુદ્રમંથનનું કામ કેવી રીતે કરવું એ અંગે મૂંઝાયેલા દેવો અને દાનવોએ, દયામણું મુખ કરીને ભગવાન સામું જોયું. ભગવાને ત્યારે કૃપા કરીને

કહ્યું : ‘મંથનકાર્ય માટે મંદરાચળ પર્વતનો રવૈયો બનાવો અને વાસુકિ નાગને નેતરું બનાવો એટલે મંથનકાર્ય સરળતાથી થઈ શકશે.’ મંદરાચળ જેવા મહાકાય પર્વતને રવૈયો શી રીતે બનાવાય ? વાસુકિ જેવા મહાભયંકર ઝેરી નાગને નેતરું શી રીતે બનાવાય ? પણ દેવો અને દાનવોએ, ભગવાનના વચનમાં વિશ્વાસ રાખીને બન્ને જણને એ કાર્ય કરવા વિનંતી કરી. અમૃતના લોભે બન્ને જણ મંથનકાર્યમાં રવૈયો અને નેતરું બનવા સંમત થયા.

અને પછી મંથનકાર્ય શરૂ થયું. પણ શરૂઆતમાં જ ભારે વિઘ્ન આવ્યું. ભગવાનનું રમરણ કર્યા સિવાય અને ભગવાનને આગળ કર્યા સિવાય, માણસ પોતાના કાંડાંના બળ ઉપર ગુમાન રાખીને કામ કરે છે ત્યારે આવાં વિઘ્નો અવશ્ય આવે છે. રવૈયો બનેલો મંદરાચળ, પાણીની અંદર ટેકા તરીકે કોઈ આધાર નહિ હોવાથી પાણીમાં ધીમે ધીમે નીચે ઊતરતો ગયો. વળી, દેવો અને દાનવોએ થોડે દૂર ઊભેલા અજિત ભગવાન સામું જોયું. ઇતિહાસ કહે છે કે, દેવો, દાનવો અને માનવોની અવળચંડાઈ અને અભિમાનને કોઈ આરો જ હોતો નથી, એ ભારે કૃતઘ્ની પણ હોય છે. પણ ભગવાન કરુણાસાગર, કૃપાનિધાન અને દયાનિધિ છે. કૃતઘ્ની ઉપર પણ ઉપકાર કરવાની એમની જીવનરીતિ છે. ભગવાને તત્કાળ મહાકાય અને દિવ્ય કૂર્મનું રૂપ ધારણ કર્યું; અને મંદરાચળને પોતાની પીઠ ઉપર ધારણ કરીને સ્થિર કર્યો. ભગવાને આમ એકલા મંદરાચળનો ભાર નહિ પણ સમુદ્રના અપાર જળરાશિનો ભાર પણ કૃપા કરીને વહન કર્યો. મંથનનું કાર્ય ઝડપથી ચાલવા લાગ્યું. દેવો અને દાનવોએ ખૂબ ખૂબ પરિશ્રમ કર્યો ત્યારે એક દિવસ, મંથનના પરિણામ સ્વરૂપે, દસે દિશાને દઝાડતું મહા કાતિલ ઝેર સમુદ્રના પાણીમાંથી બહાર આવ્યું; ઝેરની ઉગ્રતા અને વેધક દાહકતાનો

અનુભવ થતાં જ દેવો અને દાનવો નેતરું છોડી દઈને જીવ બચાવવા માટે આમતેમ નાસવા લાગ્યા; અજિત ભગવાને તેમને અટકાવ્યા અને કહ્યું : ‘આ કાળકૂટ નામનું અતિ વિષમ ઝેર છે. તમે બધા ભેગા થઈને આ ઝેર ગ્રહણ કરવા માટે શિવજીને પ્રાર્થના કરો. એ સંહારના દેવ છે. ભારે સંહારક શક્તિ ધરાવતા એ દેવ આ ઝેરને સહેલાઈથી ગ્રહણ કરશે અને જીરવી શકશે.’ બધાની પ્રાર્થના ઉપરથી લોકહિતાર્થે શિવજીએ કૃપા કરીને કાળકૂટ ઝેર પોતાના કંઠમાં ધારણ કર્યું.

પછી તો મંથનના પરિણામે જાતજાતની અદ્ભુત વસ્તુઓ સમુદ્રમાંથી બહાર આવવા લાગી. દેવો અને દાનવોનો સહિયારો પુરુષાર્થ જયારે પરાકાષ્ઠાએ પહોંચ્યો ત્યારે ભગવાન ધન્વંતરિ નામે અને રૂપે હાથમાં અમૃતકુંભ લઈને, સમુદ્રમાંથી પ્રગટ થયા. દેવો અને દાનવોનોમાં આનંદ આનંદ વ્યાપી ગયો; એમણે ભગવાન ધન્વંતરિ ઉપર પુષ્પોની વર્ષા કરી. દાનવો તો અમૃતકુંભ જોતામાં જ દોડ્યા અને ધન્વંતરિના હાથમાંથી કુંભ ઝૂંટવી લઈને દોડી ગયા. આવા પ્રસંગોએ તો બળિયાના બે ભાગ જેવું બને છે. દાનવો શરીરે બળવાન હતા, એ તપ, ત્યાગ, સંયમ, દાન, યજ્ઞ વગેરે પણ કરતા હતા; જયારે દેવો ભોગવિલાસમાં રચ્યાપચ્યા રહેતા હતા. પરિણામે દાનવો શારીરિક દૃષ્ટિએ સબળ અને દેવો દુર્બળ હતા. ભગવાન ધન્વંતરિ પોતે અમૃતકુંભનું રક્ષણ કરવા સમર્થ હતા; પણ કંઈ વિચાર કરીને એમણે દાનવોને કુંભ ઝૂંટવી લેવા દીધો હતો. કુંભ લઈને દોડતા જતા બે દાનવો એકબીજાને કહેવા લાગ્યા : ‘આપણે બન્ને આ અમૃતનું એક વાર પાન કરી લઈએ; પછી બીજા જખ મારે છે.’ પણ એ પોતાના વિચારને અમલમાં મૂકે તે પહેલાં બીજા દાનવોએ એમને પકડી લીધા અને અમૃતકુંભને રસ્તા વચ્ચે મૂકીને

તેની આજુબાજુ ટોળે વળીને ઊભા ઊભા ‘હું એકલો જ અમૃતપાન કરીશ’ એવું બોલતા બોલતા એકબીજા સામું ધૂરકિયાં કરવા લાગ્યા. દાનવોમાં જે ડાહ્યા હતા તેમણે કહ્યું : ‘આ પ્રમાણે જો આપણે અંદર અંદર લડીશું તો કોઈ અમૃતપાન નહીં કરી શકે. પણ આપણે સમજીને બધાને સમાન ભાગે વહેંચીને અમૃતપાન કરીએ તો બધાને લાભ થશે.’ આ દરખાસ્ત બધાને પસંદ પડી; પણ અમૃતની વહેંચણી કરે કોણ ? કોઈને કોઈનો વિશ્વાસ ન હતો. થોડે દૂર ઊભેલા દેવો આ બધું, નિર્માલ્ય અને નિર્બળ પુરુષ જેમ જોઈ રહ્યા હતા. તેમણે હાથ જોડીને કંઈક કરવા માટે ભગવાનને પ્રાર્થના કરી.

ભગવાને તરત જ ત્રિભુવન સુંદર, વિશ્વમોહિનીનું રૂપ ધારણ કર્યું; અને હાથમાં ફૂલનો દડો લઈને રમવા લાગ્યા. જે દાનવો ડાહ્યા હતા તેમણે કહ્યું : ‘આ પેલી સુંદરી ઊભી છે તે તટસ્થ લાગે છે. એ જો આપણને વહેંચીને અમૃતપાન કરાવે તો અઘડાનું પછી કોઈ કારણ ન રહે.’ ભુવનમનોહર સ્ત્રીના હાથની લપડાક ખાવાનું પણ દેવો, દાનવો અને માનવોને ગમે, તો આતો એના હાથે અમૃતપાન કરવાની વાત હતી. બીજા દાનવોએ તો તાળીઓના ગડગડાટથી એ દરખાસ્ત વધાવી લીધી. અમૃતકુંભ લઈને દાનવો વિશ્વમોહિની પાસે આવ્યા અને કુંભમાં જે અમૃત છે તેનું વહેંચીને પાન કરાવવા માટે વિનંતી કરી. મોટા જ્ઞાની-મહાત્માઓને પણ મોહિત કરે એવો લટકો કરીને વિશ્વમોહિનીએ કહ્યું : ‘તમારા અઘડામાં પડવા હું નવરી નથી. આ કુંભમાં તમે કહો છે કે અમૃત છે; પણ એમાં જે હોય તેનું પાન તમને મારા હાથે કરાવવાનો મારી પાસે સમય નથી.’ દાનવો નિરાશ થઈ ગયા. વિશ્વમોહિનીએ વળી કહ્યું : ‘પણ તમે બધા ગભરાયેલા અને ઉજ્જેરાયેલા લાગો

છો; વળી હતાશ થયેલા પણ લાગો છો, એટલે મને તમારી દયા આવે છે. જો મારી શરતો તમે માન્ય કરતા હો તો અમૃતપાન કરાવવાનો હું વિચાર કરું.’ દાનવો એ શરતો જાણ્યા સિવાય જ તે પ્રમાણે કરવા કબૂલ થયા. વિશ્વમોહિનીએ કહ્યું : ‘જુઓ, તમારે બધાએ અને પેલા દૂર ઊભા છે તે દેવોએ, સામસામી પંક્તિમાં બેસવાનું, આંખો આકાશ સામે ખુલ્લી રાખવાની, મોં મારા સામું ખુલ્લું રાખવાનું હું બંને પક્ષના બધા સભ્યોને બરાબર જોઈને ઓળખી લઈશ. પછી પંક્તિમાં ફરતાં ફરતાં મને યોગ્ય લાગે તેને, યોગ્ય તે રીતે અમૃતપાન કરાવીશ.’ એમ કહીને વિશ્વમોહિનીએ મીઠી મોહક નજરે દાનવો સામું જોયું. દાનવોને લાગ્યું કે, વિશ્વમોહિની દાનવોને જ અમૃતપાન કરાવશે. જગતની સુંદર સ્ત્રી, કોઈ વાત રજૂ કરે તે ગમે તેવી વિચિત્ર અને વિપરીતક હોય તોપણ માણસ તેનો હસતા મુખે સ્વીકાર કરે છે. દાનવોએ શરતો કબૂલ કરી.

અને પછી અમૃતની વહેંચણીનું કપરું કાર્ય શરૂ કર્યું. દરેકને જોવા-ઓળખવા માટે વિશ્વમોહિનીએ વિદ્યુતવેગે બંને પંક્તિમાં ફરવા માંડ્યું. જેની પાસેથી એ પસાર થાય તે દરેકને એમ લાગતું કે, મારા મુખમાં અમૃતબિંદુઓ હમણાં પડ્યાં કે પડશે.’ બે વખત ખાલી આંટા માર્યા પછી વિશ્વમોહિનીએ ત્રીજા ફેરે દેવોના મુખમાં ધીમેથી અમૃતબિંદુ પીરસવા માંડ્યા. દાનવોની પંક્તિમાં ખાલી આંટા જ મારવા માંડ્યા, દાનવોની પંક્તિમાં બેઠેલા રાહુની ધીરજ ખૂટી. એણે આંખો નીચી કરીને જોયું તો વિશ્વમોહિની દેવોની પંક્તિમાં અમૃત પીરસે છે, જ્યારે દાનવોની પંક્તિમાં ખાલી આંટા મારે છે. એ તરત જ ધામેથી ઊઠ્યો. ઉપરણું, પીતાંબર, મુગટ, માળા વગેરે દેવ જેવો વેશ ધારણ કરીને એ દેવોની પંક્તિમાં ગયો અને સૂર્ય અને ચંદ્રની વચ્ચે થોડી

જગ્યા ખાલી હતી ત્યાં બેસી ગયો. સૂર્ય અને ચંદ્રે એને ઓળખ્યો એટલામાં પંક્તિમાં ફરતાં વિશ્વમોહિની ત્યાં આવી પહોંચ્યાં. સૂર્ય અને ચંદ્રે રાહુની કપટકલાની વિશ્વમોહિનીને જાણ કરી, પણ તે પહેલાં તો કુંભમાંથી અમૃતબિંદુઓ રાહુના મુખમાં પડી ચૂક્યાં હતાં. ભગવાને તરત જ શંખ, ચક્રાદિ આયુધોયુક્ત પોતાનું ચતુર્ભુજ સ્વરૂપ ધારણ કર્યું અને સુદર્શનચક્ર વડે રાહુનું માથું ધડથી જુદું કરી નાખ્યું. રાહુના માથામાં તો અમૃત વ્યાપી ગયું હતું. એના ધડને પણ થોડો આસ્વાદ મળ્યો હતો. માથું અમરત્વ પામ્યું. ઇતિહાસમાં તે રાહુ નામથી ઓળખાયું. ધડ પણ અર્ધઅમરત્વ પામ્યું. ઇતિહાસમાં તે કેતુ નામથી ઓળખાયું.

શાસ્ત્રો અને પુરાણોમાં ભગવાનના અનેક અવતારોની અનેક લીલાએની કથા કહેવામાં આવી છે પણ એમાં સમુદ્રમંથનની કથા વિશિષ્ટ રીતે અદ્ભુત છે. કોઈ એક પ્રસંગમાં ભગવાને, એક નહિ પણ પાંચ અવતારો ધારણ કર્યો હોય તો તે સમુદ્રમંથનના પ્રસંગે બનેલું છે. **માનવજીવનને આત્મશ્રેયના માર્ગે ઉન્નત બનાવે એવી કેટલીક સિદ્ધાંતવાતો સમુદ્રમંથનની કથા દ્વારા કહેલી છે. સૌથી પહેલી વાત** તો એ છે કે કેટલીક ખોટી માન્યતાઓનું આ કથા દ્વારા નિરસન કરવામાં આવ્યું છે. એવી એક માન્યતા પ્રવર્તે છે કે, ભગવાન હમેશાં દેવોનો જ પક્ષ લે છે, દાનવોનો પક્ષ કદી લેતા નથી; પણ સાચી વાત એ છે કે, ભગવાનને વ્યક્તિ સાથે કંઈ જ સંબંધ હોતો નથી; વ્યક્તિનો વર્ણ, જાતિ કે આશ્રમનો એ કદી વિચાર કરતા નથી, એ એનાં કર્મ અને ભાવ જ જુએ છે. ઇતિહાસ તેથી કહે છે કે, ભગવાન દેવોના નહિ પણ દૈવી સંપત્તિ, સત્ અને ધર્મનો જ પક્ષ લે છે; આસુરી સંપત્તિ, અસત્ અને અધર્મનો પક્ષ એ

કદી લેતા નથી. **બીજી મહત્વની વાત** એ કહેવામાં આવી છે કે, બુદ્ધિ અને શક્તિનું અભિમાન ભગવાનને કદી ગમતું નથી. વ્યક્તિ જેટલી નિરાભિમાની અને નમ્ર બને છે તે એમને વધારે પ્રસન્ન કરે છે; જીવનકર્મમાં ભગવાનને ભેળવીને પરમેશ્વર પ્રીત્યર્થે જે કર્મ કરે છે તે જ એમને ગમે છે. **ત્રીજી વાત** એ કહેવામાં આવી છે કે, જ્યારે ભગવાનની કૃપા થાય છે ત્યારે મૂંગો હોય તે બોલતો થાય છે અને લંગડો હોય તે પર્વત ઉપર ચઢીતર કરતો થાય છે; એમની કૃપાથી અસાધ્ય, સાધ્ય અને અશક્ય, શક્ય બને છે. **ચોથી વાત** એ દાખવવામાં આવી છે કે, જીવ સ્વરૂપ, સ્વભાવ અને ગુણે અછેદ્ય, અભેદ્ય, અજર અને અમર કહેવાય છે, પણ એને સાચા અર્થમાં અમરત્વ તો એ જ્યારે દીન બનીને ભગવાનના ચરણશરણે જાય છે ત્યારે જ મળે છે. જગતમાં અમરત્વ, નિત્યત્વ, પરમાત્મા સિવાય બીજું કોઈ જ આપી શકતું નથી. **પાંચમી વાત** એ સ્પષ્ટ થાય છે કે, દેવો અમર નથી પણ દૈવી સંપત્તિ અમર છે, અસત્ નિત્ય નથી પણ સત્ નિત્ય છે, અધર્મ અમર નથી પણ ધર્મ જ અમર છે. **છઠ્ઠી વાત** એ કહેવામાં આવી છે કે, ભગવાન અને ભગવાનનું સાધર્મ્ય પામેલા સત્પુરુષના વચનમાં વિશ્વાસ રાખીને જે એમની આજ્ઞા પ્રમાણે પુરુષાર્થ કરે છે તે હમેશાં અમૃતફળ પામે છે. **સાતમી વાત** એ સિદ્ધ કરવામાં આવી છે કે, સાચા કર્તા એકમાત્ર પરમાત્મા જ છે અને કર્મ કરવાની અને પ્રેરવાની શક્તિ એકમાત્ર એમનામાં જ રહેલી છે; કાળ, કર્મ, માયા, સ્વભાવ કે કોઈ દેવ કે ઇશ્વરમાં એ શક્તિ મૂળભૂત રહેલી નથી. અને **છેલ્લી આઠમી** પણ અતિ મહત્વની વાત એ સમજાવી છે કે, સ્વભાવ ગુણ અને કર્મે, જે નખશિખ અસુર હોય પણ સ્વરૂપે જે સૌમ્ય અને દેવ જણાતો હોય, તોપણ તેનો સ્પર્શ

કે સંગ તો શું પણ તેની છાયામાં શાણા અને સમજુ માણસે કદી ઊભા ન રહેવું જોઈએ. એની છાયામાં પણ સજ્જનને દુર્જન બનાવે એવી શક્તિ ધૂપી રહેલી હોય છે. આવી અનેક સિદ્ધાંતવાતો, ભાવવાહી પ્રસંગો દ્વારા સમુદ્રમંથનની કથા સમજાવે છે. વિવેકી જનોએ એનું નિત્ય સ્મરણ કરવું ઘટે છે.

સૃષ્ટિના ક્રમ, વ્યવસ્થા અને સ્થાન અંગે દાનવ રાહુ અમર બન્યો એના પરિણામે એક મૂંઝવણભરી સ્થિતિ ઊભી થઈ. રાહુને હવે સ્થાન ક્યાં આપવું ? દાનવોમાં કે દેવોમાં ? સ્વર્ગલોકમાં કે મૃત્યુલોકમાં ? સત્પુરુષોએ આ પ્રશ્નનો ત્રીજો જ ઉકેલ દાખવ્યો. રાહુને દાનવો કે દેવોમાં સ્થાન ન આપતાં, સૂર્યમંડળના ગ્રહોમાં છેવટનું સ્થાન આપવામાં આવ્યું; એની જોડે, ધડને એટલે કેતુને પણ સ્થાન આપ્યું. રાહુને સૂર્ય અને ચંદ્ર પ્રતિ શત્રુતા હતી, એનું કપટ એમણે ખુલ્લું પાડ્યું હતું અને એથી એનું સ્વરૂપ, ધડ સિવાયના માથા જેવું બન્યું હતું; એટલે એને જ્યારે સૂર્યમંડળમાં સ્થાન મળ્યું ત્યારે એ મનોમન ખુશ થયો; સૂર્ય અને ચંદ્રને વારંવાર હેરાન કરવાની અને એ રીતે વેરનો બદલો લેવાની સુંદર તક અને સુવિધા એને આથી મળી ગઈ. સૂર્ય જ્ઞાન અને પ્રકાશનું સ્વરૂપ છે; ચંદ્ર શાંતિ અને શીતળ સ્થિરતાનું સ્વરૂપ છે; જ્યારે રાહુ અંધકાર અને તમોગુણનું સ્વરૂપ છે. જ્ઞાન અને પ્રકાશ ઉપર, શાંતિ અને સ્થિરતા ઉપર, અંધકાર પોતાનો ઓળો લંબાવીને અવરોધો ઊભા કરવાના, પ્રકાશને ઝાંખો કરવાના અને શાંતિમાં અશાંતિ ઊભી કરવાના પ્રયાસો હમેશાં એ કરતો જ હોય છે એ સૌ કોઈ પોતાના અનુભવથી જાણે છે.

રાહુ અને કેતુ માનવશરીરમાં કેવી

રીતે રહે છે તેનો હવે આપણે સંક્ષેપમાં વિચાર કરીએ. જ્યોતિષશાસ્ત્ર, માત્ર સિદ્ધાંતોનું પ્રતિપાદન કરીને સંતોષ માનતું નથી; પણ પ્રયોગ દ્વારા, ગણિત દ્વારા એ સિદ્ધાંતોને સાબિત કરનારું પણ શાસ્ત્ર છે. એ વૈજ્ઞાનિક શાસ્ત્ર છે. આજે તો એ વૈજ્ઞાનિકો પણ સ્વીકાર કરે છે કે, આકાશમાં વિચરતા સૂર્યાદિક ગ્રહોની સારીમાઠી અસર પૃથ્વી ઉપર વિહરતા પ્રાણીઓ ઉપર પણ થાય છે. સૂર્યગ્રહણ નરી આંખે ન જોવાની જાહેર તાકીદ હવે તો ધર્મ અને ઇશ્વરમાં ન માનનારી સરકારો પણ કરે છે. જ્યોતિષશાસ્ત્ર કહે છે કે, જન્મસમયે જે ગ્રહો વર્તતા હોય યા જેની દષ્ટિ પડતી હોય. એ ગ્રહોની શુભાશુભ અસર જાતક ઉપર થાય છે. એ શાસ્ત્રઆધારે ગણિત ગણીને જાતકની જે જન્મકુંડળી તૈયાર કરવામાં આવે છે તેમાં સૂર્ય, ચંદ્ર, મંગળ, ગુરુ, બુધ, શુક્ર અને શનિ-એ સાત ગ્રહો સાથે રાહુ અને કેતુનું સ્થાન પણ બતાવવામાં આવે છે. જ્યોતિષશાસ્ત્ર કહે છે કે, મંગળ અને શનિ પાપગ્રહ કહેવાય છે છતાં કેટલીક વખત જાતકનું શુભ થાય એવું એ કરે છે. રાહુ અને કેતુ પણ પાપગ્રહ ગણાય છે, પણ તે ઉપરાંત એ કૂર ગ્રહ પણ ગણાય છે. જે સ્થાન ઉપર રાહુ અને કેતુની દષ્ટિ સરખી પણ પડે એટલે પડછાયો પણ પડે, ત્યાં એ કંઈ ને કંઈ ઉત્પાત અવસ્થા કરે છે. રાહુનો સ્વભાવ, જ્યોતિષશાસ્ત્ર કહે છે કે, ભારે મારકણો અને દુષ્ટ છે; એના હાથે એ કોઈનું ભલું કદી કરતો નથી - એમાં પણ સૂર્ય અને ચંદ્ર જાતકનું શુભ કરતા હોય ત્યારે તો રાહુ એમાં પથરો નાખવાનો પ્રયત્ન અવસ્થા કરે છે.

પણ માનવશરીરમાં ભળી જઈને એકરૂપ થઈને રાહુ હિતશત્રુનું કામ કરે છે, એ વાત તો વિવેકી જનોએ ખાસ જાણવા-સમજવાની જરૂર છે. માનવશરીરમાં દસ ઇન્દ્રિયો, ચાર અંતઃકરણ (મન,

બુદ્ધિ, ચિત્ત અને અહંકાર) ઉપરાંત એના દેવતાઓ પણ રહેતા હોય છે. વિજ્ઞાન પણ આ હકીકતનો આડકતરી રીતે સ્વીકાર કરે છે. આંખ એ જ્ઞાન અને પ્રકાશની વાહક ઇન્દ્રિય છે; એના દેવતા સૂર્ય છે. મન એ શાંતિ અને સ્થિરતાનું અંગ છે; એના દેવતા ચંદ્ર છે. જ્યાં સૂર્ય અને ચંદ્ર હોય ત્યાં એક યા બીજા રૂપે યા નામે રાહુ અને કેતુ પાછળ હોય છે જ. માણસમાં જેમ જ્ઞાન અને પ્રકાશ હોય છે. શાંતિ અને સ્થિરતા હોય છે, તેમ અજ્ઞાન અને અંધકાર તથા અશાંતિ અને અસ્થિરતા એ રાહુ અને કેતુનાં પ્રતીકસ્વરૂપો ગણાય છે. વધારે ચોકસાઈથી કહીએ તો રાહુ અને કેતુ, રાગ અને દ્વેષ નામે અને રૂપે માનવશરીરમાં રહેલા છે. અન્યનું જીવન છિન્નભિન્ન કરવું, દુઃખ, દરદ અને કલેશથી ભરી દેવું, એ રાહુ અને કેતુનું જીવનકર્મ છે. રાગ અને દ્વેષનું પણ એ જ કામ હોય છે. રાગ એટલે આસક્તિ. આસક્તિ માનવજીવનમાં અજ્ઞાન અને અંધકાર ફેલાવે છે; દ્વેષ, અશાંતિ અને અસ્થિરતા પ્રવર્તવે છે. રાગ અને દ્વેષના કારણે માણસનું ભૌતિક જીવન નષ્ટભ્રષ્ટ થાય છે. રાગ અને દ્વેષ જ્ઞાની, યોગી અને ભક્તને પણ છોડતો નથી; પરમાત્માના અને સત્પુરુષના સાન્નિધ્યમાંથી રાગ અને દ્વેષ પાછા ખેંચી લાવે છે. રાગ અને દ્વેષ સામા આવીને સીધો પ્રહાર કદી કરતા નથી; હિતસ્વીનો

વેશ ભજવીને એ પીઠ પાછળ મરણતોલ ઘા કરે છે. રાગ અને દ્વેષથી અલિપ્ત અને પર રહેવું ઘણું મુશ્કેલ હોય છે. માયા જેમ બહુરંગી અને બહુરૂપિણી છે, તેમ રાગ અને દ્વેષ પણ અનેક રંગ અને અનેક રૂપ ધારણ કરીને માણસમાં રહે છે. રાગ અને દ્વેષના કારણે જ જીવપ્રાણી જન્મજન્માંંતરમાં રખડતા હોય છે. સૂર્ય અને ચંદ્રની ગતિ અને કર્મમાં રાહુ અને કેતુ સદા અવરોધો અને ઉપાધિઓ કરતા હોય છે તેમ સુખ, શાંતિ અને શ્રેયની સિદ્ધિમાં રાગ અને દ્વેષ સદાય અંતરાયો અને વિઘ્નો ઊભા કરતા હોય છે. રાગ અને દ્વેષ સ્થૂળ આંખે દેખાતા નથી, પણ જ્યારે એના યોગથી માણસ પછડાટ પામે છે ત્યારે એને એના અસ્તિત્વનું ભાન થાય છે; પણ એ જ્ઞાન થોડી ક્ષણો જ ટકે છે. રાગ અને દ્વેષના પ્રભાવથી જીવ, વળી પાછો પતનના લપસણા માર્ગે વળે છે. રાગના કારણે જ ભરત જેવા જ્ઞાની રાજર્ષિને ત્રણ જન્મ લેવા પડ્યા હતા; રાગનો રંગ ન લાગી જાય એટલા માટે જ ભરતને જડ જેમ વર્તવું પડ્યું હતું. માણસ, પરમાત્માના બળની ઓથ લઈને સતત જાગ્રત રહે તો જ રાગ અને દ્વેષને જીતીને પાર કરી શકે છે. એકમાત્ર પરમાત્મા જ રાગ અને દ્વેષથી રહિત અને પર હોય છે. બ્રહ્મરૂપ થયેલો જીવ, નિર્દ્વંદ્વ એવા પરમાત્મા ભગવાન શ્રીસ્વામિનારાયણના દિવ્યયોગથી રાગ અને દ્વેષરહિત અને પર બને છે.

શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ સેવા મંડળનું બંધાવણ

ચેરિટી કમિશનર ગુજરાત રાજ્ય અમદાવાદ દ્વારા ગુજરાત સાર્વજનિક
પબ્લીક ટ્રસ્ટ અધિનિયમ-૧૯૫૦ની કલમ-૫૦(એ)

નીચેની

સ્કીમ અરજી નં. ૨૦/૨૦૨૦ના કામે

શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ સેવા મંડળ વડતાલ

એ/૨૧૯૭/ખેડાના સંચાલન અને વહીવટ માટેની યોજના

૧. ટ્રસ્ટનું નામ :- આ ટ્રસ્ટનું નામ “શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ સેવા મંડળ વડતાલ” રહેશે.
૨. ટ્રસ્ટનું કાર્યાલય :- આ ટ્રસ્ટનું કાર્યાલય ‘ગુરુકૃપા’, ઝગડીયાપોળ, નાગરવાડા, નડીઆદ- ૩૮૭૦૦૧ રહેશે.
૩. ટ્રસ્ટનું કાર્યક્ષેત્ર :- સમગ્ર ભારત દેશ રહેશે.
૪. ટ્રસ્ટના હેતુએ :- ધર્મધુરંધર પૂજ્યપાદ આચાર્ય મહારાજશ્રી ૧૦૦૮ શ્રી નરેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી આનંદપ્રસાદજી મહારાજ દ્વારા સત્સંગ ઉત્કર્ષમાં થતા તથા વિચારાતા કાર્યોમાં વેગ અને સહકાર આપવો અને તે અનુસંધાનમાં શ્રીજી મહારાજની આજ્ઞા મુજબ સત્સંગી આશ્રિત સમુદાયમાં દ્રઢ નિષ્ઠા, આદર્શ-સેવા પ્રેમ, સત્સંગીનું સુદ્રઢ વર્તન તથા શ્રીહરીકૃત આદેશ મુજબ સદાચારમય પરોપકારી જીવન તથા કલ્યાણકારી ગુણોને ઉત્તેજન આપી સંપ્રદાયની શોભામાં વૃદ્ધિ કરાવી. અને તે દ્વારા શ્રીજી મહારાજની પ્રસન્નતા મેળવવી અને ભાવિ યુવાન સત્સંગીઓમાં સત્સંગના મુળભુત ગુણોની જાગૃતિ, સ્થિરતા અને વૃદ્ધિ કરવી, અને તેથી સંપ્રદાયનો શ્રેષ્ઠ સદાચાર-પૂર્ણ, સર્વોત્તમ સર્વજીવહિતાવહ શ્રીહરિકૃત આદેશ દ્વારા વિશેષ પ્રચાર કરવો. અને સત્સંગની એકતા વૃદ્ધિ પામે અને સત્સંગનાં વિશેષ નાણાંથી ભાવિ સત્સંગીઓ અંગે સદ્વ્યય કરી સત્સંગ ઉત્કર્ષ માટે, તે અંગેની યોજનાઓ ઘડી તેને અમલમાં મૂકવી.
૫. સભ્યપદ :- વડતાલ શ્રી લક્ષ્મીનારાયણદેવના તથા અમદાવાદ શ્રી નરનારાયણદેવના દેશમાં દરવર્ષે નિયમીત નામવેરો અને ધર્માદા આપતો હોઈ તેવી કોઈ પણ પુખ્ત ઉંમરની વ્યક્તિ નિયત સભ્ય ફી ભરેથી આ મંડળના સભ્ય થઈ શકશે.
(અ) મુરબ્બી સભ્યો :-વડતાલ શ્રી લક્ષ્મીનારાયણદેવના તથા અમદાવાદ શ્રી નરનારાયણદેવના દેશમાં દરવર્ષે નિયમીત નામવેરો અને ધર્માદા આપતો હોઈ તેવી કોઈ પણ પુખ્ત ઉંમરની વ્યક્તિ રૂા. ૧૦૦૦/- સભ્ય ફી આપશે તેઓ મુરબ્બી સભ્ય બની રહેશે.

- (બ) આજીવન સભ્યો :- વડતાલ શ્રી લક્ષ્મીનારાયણદેવના તથા અમદાવાદ શ્રી નરનારાયણદેવના દેશમાં દરવર્ષે નિયમીત નામવેરો અને ધર્માદા આપતો હોઇ તેવી કોઇ પણ પુખ્ત ઉંમરની વ્યક્તિ રૂા. ૨૫૦- સભ્ય ફી આપશે તેઓ આજીવન સભ્ય બની રહેશે. જે આજીવન પર્યંત સભ્ય તરીકે રહેશે.
- (ક) કોઇપણ પ્રકારના સભ્ય થવા માટે તેઓએ લેખિત અરજી પ્રમુખશ્રીને આપવાની રહેશે. આવી લેખિત અરજી ટ્રસ્ટીમંડળમાં રજૂ કરી તે અંગે નિર્ણય કર્યા બાદ સભ્યપદ આપવા અંગેની કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવશે. અરજી નામંજૂર કરવા માટે ટ્રસ્ટીમંડળએ કોઇપણ કારણો આપવાના રહેશે નહીં.
૬. સભ્યપદ રદ થવા અંગે :-સંસ્થાના હીત વિરૂદ્ધ પ્રવૃત્તિ કરનારને સભ્યપદેથી દુર કરવામાં આવશે. જે અંગેનો નિર્ણય સામાન્ય સભામાં બહુમતીથી લેવામાં આવશે.
૭. સામાન્ય સભા અને તકેના કાર્યો :-
- (૧) તમામ પ્રકારના સભ્યોની બનેલી સભા તે સામાન્ય સભા કહેવાશે.
 - (૨) ૧/૩ સભાસદોની લેખિત માંગણીથી સામાન્ય સભા બોલાવી શકશે. લેખિત માંગણીની અરજીમાં સભા બોલાવવાના કારણો જણાવવાના રહેશે.
 - (૩) સામાન્ય સભામાં બધા જ કામો અને નિર્ણયો બહુમતિથી થશે.
 - (૪) તમામ પ્રકારના સભ્યો સામાન્ય સભામાં ટ્રસ્ટમંડળની ચૂટણી કરશે. જેની મુદત પાંચ વર્ષની રહેશે. જે ફરીથી ચૂંટાવાને પાત્ર રહેશે.
 - (૫) સામાન્ય સભામાં પુરા થતા વર્ષના હિસાબો તથા આગામી વર્ષનો કાર્યક્રમ રજૂ કરવામાં આવશે.
 - (૬) સામાન્ય સભા બોલાવવા માટે સાત દિવસ અગાઉથી તમામ પ્રકારના સભ્યોને જાણ કરવા માટે એજન્ડા કાઢવાનો રહેશે. અસામાન્ય સંજોગોમાં જરૂર પડે સામાન્ય સભા બોલાવી શકાશે અને તે માટે તમામ પ્રકારના સભ્યોને ત્રણ દિવસ અગાઉથી જાણ કરવાની રહેશે. તમામ પ્રકારના સભ્યોને સામાન્ય સભાની જાણ લેખિત નોટીસથી કરવામાં આવશે.
 - (૭) હિસાબોની તપાસણી માટે દર વર્ષે સામાન્ય સભા એક કે એકથી વધુ ઓડિટરોની નિમણૂક કરશે.
 - (૮) સામાન્ય રીતે સામાન્ય સભા એક વર્ષમાં એકવાર પણ જરૂર પડે વધુ વખત બોલાવી શકાશે.
 - (૯) કોરમના ભાવે મુલતવી રહેલી સભા અડધા કલાક પછી તે જ દિવસે તે જ કામો માટે મળશે અને વગર કોરમે એજન્ડા પ્રમાણેના કામોનો નિકાલ કરશે

ઓછામાં ઓછા ૨૫ સભ્યોની હાજરીથી કોરમ થયેલું ગણાશે.

૮. ટ્રસ્ટીમંડળની સંખ્યા અને અનુગામી નિમવાની રીત :-

- અ. દર પાંચ વર્ષે સામાન્ય સભા ટ્રસ્ટીમંડળના ઓછામાં ઓછા ૭ અને વધુમાં વધુ ૧૫ સભ્યોની બહુમતીથી નિર્ણય કરશે.
- બ. ટ્રસ્ટીમંડળની નવી નિમણૂક ન થાય ત્યાં સુધી જુના ટ્રસ્ટીઓ ચાલુ રહેશે.
- ક. મુદત દરમિયાન કોઈપણ કારણસર ટ્રસ્ટીની ખાલી પડતી જગ્યા તેમજ વધારાના સભ્યોની નિમણૂક મહત્તમ મર્યાદાને આધીન રહીને ટ્રસ્ટીમંડળ પોતે બહુમતીથી પુરશે.
- ડ. ટ્રસ્ટીમંડળ પોતાનામાંથી દર પાંચ વર્ષે હોદ્દાદારો જેવા કે એક પ્રમુખ એક મંત્રી તથા એક ખજાનચીની બહુમતીથી નિમણૂક કરશે. તેમજ મુદત દરમિયાન હોદ્દાદારોની જગ્યા ખાલી પડે તો ટ્રસ્ટીમંડળ પોતે બહુમતીથી પુરશે.

૯. ટ્રસ્ટીમંડળના સભ્ય પૈકી કોઈપણ જગ્યા ખાલી પડે તો તે પુરવા બાબત:

- (અ) ટ્રસ્ટીમંડળના સભ્યો પૈકી કોઈપણ સભ્ય મુદત દરમિયાન ગુજરી જાય અથવા પોતે સભ્ય તરીકે રાજીનામું આપી છુટા થવા માંગે અગર સભ્ય તરીકેની તેમની ફરજો અને સત્તા યોગ્ય રીતે બજાવી ન શકે કે વાપરી ન શકે અથવા તો તે માટે અશક્તિમાન થાય તેવા સંજોગોમાં ટ્રસ્ટીમંડળ સભ્યની આવી ખાલી પડેલ જગ્યાએ નવા ટ્રસ્ટીની બહુમતીથી નિમણૂક કરશે. વધારાના ટ્રસ્ટીઓની નિમણૂક સામાન્ય સભા મહત્તમ મર્યાદાને આધીન રહીને બહુમતીથી પુરી શકશે. ટ્રસ્ટીઓ અને હોદ્દાદારોના રાજીનામા ટ્રસ્ટીમંડળ મંજૂર કરશે.
- (બ) નવા ટ્રસ્ટીઓની સંમતિ બાબત :-નવા ટ્રસ્ટીઓની નિમણૂક કરાતા તેમની લેખીત સંમતિ ટ્રસ્ટીમંડળ સમક્ષ રજૂ કરવી પડશે. અને આવી લેખીત સંમતિ મળેથી નવા ટ્રસ્ટીઓ આ સ્કીમ મુજબ અસલ નિમાયેલ ટ્રસ્ટીઓની જેમજ વર્તશે.

૧૦. ટ્રસ્ટીમંડળની કામગીરી :-

- (૧) આ સંસ્થા રોજીંદા વ્યવહારમાં પ્રમુખ અને મંત્રીશ્રીના માર્ગદર્શન નીચે કામ કરશે.
- (૨) નવા સભ્યપદ માટેની અરજીઓ ઉપર વિચારણા કરશે અને મંજૂરી કે નામંજૂરી માટેના નિર્ણયો કરશે.
- (૩) ટ્રસ્ટીમંડળનો એક વર્ષમાં ઓછામાં ઓછી બે મિટીંગો મળશે અને આ બે મિટીંગોની વચ્ચે ઓછામાં ઓછા છ માસનો ગાળો હોવો જરૂરી છે.
- (૪) ટ્રસ્ટીમંડળની મિટીંગ મળી શકે તેમ ના હોય તો તેવા સંજોગોમાં પરિપત્રો દ્વારા ટ્રસ્ટીઓની સંમતિ મેળવી વધુ મતે નિર્ણયો કરશે.

(૫) સંસ્થાના જુદા જુદા કાર્યો માટે પેટા સમિતિઓ નીમી શકશે. જે તેમના કાર્યો અંગે આ સંસ્થાને સંપૂર્ણપણે જવાબદાર રહેશે.

૧૧. હોદ્દાદારોની સત્તાં અને ફરજ :-

(અ) પ્રમુખ :-

- (૧) મંડળની તમામ સભામાં પ્રમુખ સ્થાન લેશે. સભાનું કામકાજ સરળતાથી અને નિયમસર ચાલે તે અંગેની દેખરેખ રાખશે.
- (૨) કોઈપણ તકરારી મુદ્દામાં સરખા મત પડે તો પ્રમુખશ્રીને વધારાનો (કાસ્ટીંગ) મત આપવાનો અધિકાર રહેશે.
- (૩) મંડળની મિલકતો ઉપર તેમજ કર્મચારીઓ ઉપર દેખરેખ રાખવાની રહેશે. તેમજ તેના વહીવટની વ્યવસ્થા કરવાની રહેશે.
- (૪) સંસ્થાની તમામ પ્રવૃત્તિઓ ઉપર દેખરેખ રાખશે. સલાહ સૂચનો અને માર્ગદર્શન આપશે.

(બ) ઉપપ્રમુખ :-

પ્રમુખની ગેરહાજરીમાં પ્રમુખ તરીકેની તમામ ફરજો અને જવાબદારીઓ અદા કરશે.

(ક) મંત્રી :-

- (૧) પ્રમુખની સંમતિથી તમામ પ્રકારની સભાઓ બોલાવશે.
- (૨) દરેક સભાના કામકાજની ટુંકી નોંધ ઠરાવબુકમાં કરશે.
- (૩) સભાના સૂચનો તથા ઠરાવો અમલમાં મુકશે. ટ્રસ્ટ અંગેનો તમામ પત્રવ્યવહાર કરશે.
- (૪) મંડળની તમામ બાબતોની જાણ પ્રમુખ તથા અન્ય ટ્રસ્ટીઓને કરશે.
- (૫) પ્રમુખની સૂચના અનુસાર મીટીંગો બોલાવવા. એજન્ડા બહાર પાડવા વગેરે કામો કરશે.
- (૬) મંત્રીશ્રીએ મંડળના હિસાબો રાખવાના રહેશે. મંડળની આવક જમા કરાવવાની રહેશે. અને ખર્ચના વાઉચરો રાખવાના રહેશે.
- (૭) વાર્ષિક નિવેદન તૈયાર કરવું, અદાપત્રક તૈયાર કરી ટ્રસ્ટીમંડળ સમક્ષ મુકવાનું રહેશે.
- (૮) મંડળના ખર્ચ અંગે જરૂરી રકમ આપવાનો તથા તે અંગે જરૂરી સહી, સંમતિ આપવાની રહેશે.
- (૯) મંડળની કોઈપણ નોંધ અગર રેકર્ડના ઉતારાની ઉપર ખરાપણાની સહી કરી શકશે.

(ડ) સહમંત્રી :-

સહમંત્રીએ મંત્રીની સૂચના અનુસાર સહકારથી કાર્ય કરવાનું છે અને મંત્રીને વખતોવખત નિવેદન કરશે. મંત્રીની ગેરહાજરીમાં મંત્રી તરીકેની તમામ ફરજો બજાવશે.

(ઘ) ખજાનચી :-

- (૧) રોકડ તેમજ બેંક ખાતાઓ અન્ય રોકાણોની આવકો તથા અન્ય આવકોની કાળજી રાખશે.

- (૨) મંડળનું વાર્ષિક બજેટ તૈયાર કરી દર વર્ષે વાર્ષિક સભા પછીની ટ્રસ્ટીમંડળની પ્રથમ સભામાં રજૂ કરાવવું અને તે જ પ્રમાણે ખર્ચ થાય તે જોવું.
- (૩) મંડળના ખર્ચ માટે ટ્રસ્ટીમંડળ વખતોવખત ઠરાવ કરે તે મુજબ રોકડ સિલક રાખવાની રહેશે.
- (૪) મંજૂર કરેલ ખર્ચના ચુકવણા કરવા.

૧૨. ટ્રસ્ટ ફંડ બાબત :-

ભેટ કે અન્ય રીતે ફંડફાળામાંથી આવક થાય કે કરવામાં આવે તે ટ્રસ્ટફંડ મંડળના હેતુઓ માટે વાપરવા જમા કરાવવી. અને સ્કીમની જોગવાઈઓ મુજબ જે તે વખતો વખતના ટ્રસ્ટીમંડળએ યોગ્ય રીતે હિસાબ રાખીને ટ્રસ્ટના હેતુઓ મુજબ ઉપયોગ કરવાનો છે.

૧૩. ટ્રસ્ટના નાણાં ભંડોળની વ્યવસ્થા :-

મંડળના નાણાં રીઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા માન્ય પ્રમાણીત બેંકમાં રાખી શકશે. મંડળના ફંડનું રોકાણ ધી ગુજરાત પબ્લિક ટ્રસ્ટ એક્ટની કલમ ૩૫ મુજબ કરવાનું રહેશે. મંડળના નાણાં સરકારની જામીનગીરી જેવી કે બોન્ડ, ડીપોઝીટ, મ્યુચ્યુઅલ ફંડ વગેરેમાં પ્રવર્તનામ કાયદાની જોગવાઈઓને આધિન રોકી શકશે.

૧૪. ટ્રસ્ટને મળતી રોકડ તથા ભેટ સોગાદ બાબત :-

ભેટ, ફંડ, ફાળો, લવાજમ, સભ્ય ફી, વગેરે દ્વારા આવક ઊભી કરી શકશે.

૧૫. ટ્રસ્ટની સ્થાવર મિલકત / જંગમ મિલકત તથા રોકાણો બાબત :-

મંડળની તમામ જંગમ મિલકત તેમજ કાયમી ફંડના રોકાણો ટ્રસ્ટીઓમાં સંપ્રાપ્ત થશે. ટ્રસ્ટની સ્થાવર મિલકત રેવન્યુ રેકર્ડમાં ટ્રસ્ટના નામે રહેશે. જેનો વહીવટ ટ્રસ્ટીમંડળ નક્કી કરે તે મુજબ કોઇપણ બે ટ્રસ્ટીઓની સહીથી થશે.

મંડળની ચાલુ આવક જમા કરવા અંગેના બેંક ખાતાઓ તથા ચાલુ ફંડોમાં રોકાણના ખાતાઓનો વહીવટ ટ્રસ્ટીમંડળ કરશે. અને જે પ્રમુખ, મંત્રી અને ખજાનચી એમ ત્રણ પૈકી ગમે તે બે હોદ્દાઓની સંયુક્ત સહીથી થશે.

૧૬. હિસાબ રાખવા બાબત :-

- (૧) ટ્રસ્ટીઓએ ટ્રસ્ટની મિલકતની વ્યવસ્થા સંબંધિત યોગ્ય હિસાબ રાખવાનો રહેશે. અને તે હિસાબ ધી ગુજરાત પબ્લિક ટ્રસ્ટ એક્ટ ૧૯૫૦ના પ્રમાણે હિસાબી વર્ષ પુરુ થયા પછી છ માસની અંદર ઓડીટ કરાવી પબ્લિક ટ્રસ્ટ રજી. ઓફીસમાં મોકલવાના રહેશે.
- (૨) ટ્રસ્ટનું હિસાબી વર્ષ ૧ લી એપ્રિલથી શરૂ થઇ ૩૧મી માર્ચ પુરુ થયેલું ગણાશે

૧૭. નોકરો રાખવા બાબત :-

આ સંસ્થાનો વહીવટ કરવા માટે ટ્રસ્ટીઓને જરૂર લાગે તેટલા નોકરો તથા કર્મચારીઓ તેમને યોગ્ય લાગે તે શરતોએ અને તેમને યોગ્ય લાગે તે પ્રમાણે પગાર, મહેનતાણું, મોંઘવારી ભથ્થુ વગેરે આપવાનો નક્કી કરી શકશે. તેમજ તેવા નોકરો તથા કર્મચારીઓને સસ્પેન્ડ કરી શકશે તથા બરતરફ કરી શકશે.

૧૮. ટ્રસ્ટીમંડળની સભા :-

- (૧) ટ્રસ્ટીમંડળની સભાઓ બોલાવવા માટે સાત દિવસ અગાઉથી સભ્યોને જાણ કરવા માટે એજન્ડા કાઢવાનો રહેશે. અસામાન્ય સંજોગોમાં જરૂર પડે તાત્કાલીક સભા બોલાવી શકશે અને તે માટે સભ્યોને ત્રણ દિવસ અગાઉથી જાણ કરવાની રહેશે.
- (૨) સંસ્થાના ટ્રસ્ટીમંડળની સભાઓમાં જે તે વખતે કરવામાં આવેલા એજન્ડા મુજબ કામોનો યોગ્ય નિકાલ કરવામાં આવશે.
- (૩) સદર ટ્રસ્ટીમંડળની સભામાં કોઈપણ નવું કામ કોઈપણ સભ્ય પ્રમુખની મંજૂરી વગર રજુ કરી શકશે નહીં.
- (૪) સંસ્થા અંગે જે કોઈ સભ્યને જે કોઈ બાબતમાં સવાલ કરવો હોય તો જરૂરી વિગત મેળવવા માટે સભાના દિન પાંચ પહેલા લેખીત અરજી કરી શકશે. જે તે સભાનો પાંચ દિવસ પહેલા લેખીત અરજી કરીને જે તે સભામાં કોઈપણ કામનો નિકાલ બહુમતિથી કરવાનો રહેશે.
- (૫) કોઈપણ સભામાં ઓછામાં ઓછા ૧/૩ સભ્યોની હાજરથી કોરમ થયેલું ગણાવાનું રહેશે.
- (૬) કોઈપણ સભામાં ૧/૩ કરતા ઓછા સભ્યો હાજર રહે તેવા સંજોગોમાં પ્રમુખશ્રીને યોગ્ય લાગે તો તે વખતે સભા મુલતવી રાખી તે જ દિવસે તે જ સ્થળે અડધા કલાક પછી હાજર રહેલા સભ્યોમાંથી કોરમ થયેલું ગણી સભાનું કામકાજ કરી શકશે. અને આવા કામો કાયદેસરના ગણાશે. જેને કોરમ બાધ નડશે નહીં.

૧૯. મીનીટ્સ બુક :-

- (૧) સદર ટ્રસ્ટની દરેક સભામાં થયેલા કામની મીનીટ્સ બુક રાખવાની રહેશે.
- (૨) સદર મીટીંગના દિવસ પૂરતા દરેક કામોની કાચી નોંધ રાખી તે પર ટ્રસ્ટીઓની સહી લેવાની રહેશે.
- (૩) કાચી નોંધ ઉપરથી મીનીટ્સ બુક તૈયાર કરવાની રહેશે.
- (૪) એ મુજબ થયેલ ઠરાવો ઉપર પ્રમુખશ્રીની સહી લેવાની રહેશે.
- (૫) બીજી મીટીંગની શરૂઆતમાં સદર મીનીટ્સ વાંચવાની રહેશે.

(૬) સદર મીનીટ્સ કે તેના કોઇપણ ઠરાવ ઉપર વિવાદ જાગે તો બહુમતીથી નિકાલ થશે.

(૭) ચેકયાકવાળી મીનીટ્સ ઉપર પ્રમુખીની સહી લેવાની રહેશે.

૨૦. આ સ્કીમમાં ફેરફાર કરવા બાબત :-

જ્યારે જ્યારે આ સ્કીમમાં સુધારા વધારા કે ફેરફાર કરવાનું જણાય ત્યારે ટ્રસ્ટીઓ અથવા ટ્રસ્ટમાં હિત ધરાવનાર કોઇપણ બે યા વધુ વ્યક્તિ મહેરબાન ચેરીટી કમિશનરશ્રીને લેખીત અરજી કરી શકશે.

૨૧. ટ્રસ્ટના વિસર્જન બાબત :-

સંજોગોવસાત ટ્રસ્ટનું વિસર્જન કરવાનો પ્રસંગ ઉભો થાય તો ટ્રસ્ટનું દેવું લેણું ખર્ચ બાકી રકમો વગેરેનો હિસાબ કરી જો કોઇ મિલકત યા રકમ વધે તો અન્ય આવા સમાન હેતુવાળા ટ્રસ્ટને સુપરત કરી ટ્રસ્ટ એક્ટની જોગવાઈઓને આધિન રહીને આ ટ્રસ્ટનું વિસર્જન કરી શકશે.

તા. ૩૦/૦૬/૨૦૨૦

સ્થળ : અમદાવાદ

(વાય. એમ. શુક્લ)

ચેરિટી કમિશનર,

ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ.

-: અક્ષરનિવાસ :-

શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ સેવા મંડળના સભ્ય અને પરમસેવાભાવી હરિભક્ત પ. ભ. હર્ષદભાઈ હરિલાલ શાહ ૬૫ વર્ષની વયે મુંબઈ મુકામે ટૂંકી માંદગી બાદ તા. ૨૦-૦૧-૨૦૨૧ના રોજ અક્ષરનિવાસી થયા છે. સત્સંગ-ભજન ભક્તિ અને સેવાભાવ, ભગવદ્ ભક્તોમાં આત્મબુદ્ધિ જેવા સદ્ગુણશાળી પ. ભ. હર્ષદભાઈના અક્ષરનિવાસથી તેમના કુટુંબીજનો, રનેહીજનોને વિરહ-વિયોગનું દુઃખ સહન કરવાનું શ્રીજી મહારાજ બળ આપે અને પ. ભ. હર્ષદભાઈને પોતાના ધામમાં નિજ સમીપની સેવા આપે એવી વિનમ્રભરી પ્રાર્થના.

-તંત્રી

“સત્સંગ પ્રદીપ” ને ભેટ આપનારની શુભ નામાવલિ			
રૂા. રકમ	નામ	ગામ	પ્રસંગ
૨૫૦૦-૦૦	દિલીપભાઈ શાંતિલાલ દેસાઈ	મુંબઈ	પિતાશ્રી અ.નિ. શાંતિલાલ કાળીદાસ દેસાઈના સ્મરણાર્થે શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૨૫૦૦-૦૦	દિલીપભાઈ શાંતિલાલ દેસાઈ	મુંબઈ	માતુશ્રી અ.નિ. મંજુલાબેન શાંતિલાલ દેસાઈના સ્મરણાર્થે શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૧૦૦૧-૦૦	પીયૂષકુમાર ધીરજલાલ જોષી	વડોદરા	અ. નિ. પ. પૂ. દયાળુશ્રી દાદાજીના પ્રદોહિત ડૉ. કંદર્પ પીયૂષકુમાર જોષીને CAMHS Clinical Director તરીકે સંપૂર્ણ સ્કોટલેન્ડ (U.K.) માં નિયુક્તિ મળતા શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે સપ્રેમ ભેટ
૧૦૦૧-૦૦	આનંદીબેન પીયૂષકુમાર જોષી	વડોદરા	પ.પૂ.અ.નિ. દયાળુશ્રી દાદાજીના પ્રદોહિત શ્રી નિરજ પીયૂષકુમાર જોષીએ SCHALOTTE (N. C.) માં નવુ ઘર ખરીદ્યું તે નિમિત્તે શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે સપ્રેમ ભેટ
૧૦૦૦-૦૦	બિરેન હરિકૃષ્ણભાઈ રાવલ	અમદાવાદ	નૂતન ગૃહ પ્રવેશ નિમિત્તે શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૫૦૧-૦૦	પીયૂષકુમાર ધીરજલાલ જોષી	વડોદરા	શ્રીમતિ દિપાબેન કંદર્પભાઈ જોષીને Environment & Health Officer તરીકે WESTHILL County માં બઢતી મળતાં શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે સપ્રેમ ભેટ
૫૦૦-૦૦	અ.સૌ. ધ્વનિ મિહિર ભટ્ટ	મુંબઈ	નૂતન ગૃહ પ્રવેશ નિમિત્તે શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૨૫૧-૦૦	પટેલ ત્રિદલ સુભાષભાઈ	અવિધા	લગ્નદિન નિમિત્તે શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે

આજીવન લવાજમ :
દેશમાં રૂા. ૨૫૦-૦૦
છૂટક નકલ રૂા. ૫-૦૦

Registered with Registrar of News Papers for India Under No. GujGuj/2016/69394
Postal Regd. No. VDR (E)/355/2020-2022 Valid Upto 31-12-2022
Posted at RMS, Vadodara on 22nd of Every Month

સત્સંગ પ્રદીપ

ઉપશમ અને સુષુપ્તિ અવસ્થા

જાગ્રત, સ્વપ્ન અને સુષુપ્તિ એ ત્રણ જીવની અવસ્થા છે. જ્યારે જીવ સુષુપ્તિમાં જાય છે ત્યારે તેને દેહનું તથા દેહમાં થતા દુઃખનું કંઈ પણ ભાન રહેતું નથી. પણ એ દશા અજ્ઞાને કરીને છે, તેમાં જીવને દુઃખનું ભાન થતું નથી એ ખરું, પણ તેની સાથે કંઈ સુખનું પણ ભાન થતું નથી. જ્યારે ઉપશમઅવસ્થા જ્ઞાને કરીને છે. ભગવાનમાં મન એટલું બધું તલ્લીન થઈ જાય છે કે દેહનું ભાન તેને રહેતું નથી અને હૃદયમાં આનંદ-આનંદ રહ્યા કરે છે.

-સત્સંગ સુધા

BOOK-POST

From :

Shree Swaminarayan Satsang Seva Mandal
Indukumar Laxmiprasad Pandya,
“Gurukrupa”,
Zaghdia Pole, Nagarwada,
NADIAD-387001. (India)

To/પ.ભ.શ્રી

Owner : Shree Swaminarayan Satsang Seva Mandal. Publisher : Indukumar Laxmiprasad Pandya.
Printer : Bipinbhai Ratilal Patel and Printed at : Vakal Printery, No. 01-17-475-951-000-101 of Ward No-1
situated at Jogidas Vitthal's Pole, Raopura, Vadodara.
Published from : “Gurukrupa”, Zaghdia Pole, Nagarwada, Nadiad-387001 (India).
Editor : Indukumar Laxmiprasad Pandya.

વર્ષ : ૫ : અંક : ૧૦

૨૨-૨-૨૦૨૧

20

ફેબ્રુઆરી-૨૦૨૧

સત્સંગ પ્રદીપ